

נוקדים

מגזין לריקודי עם ומחול

NIRKODA 

גליון מס' 84 | יולי 2011 | מחיר 30 ש"ח

להקת "איה אשכול"

לזכרה של איה מלאכי ז"ל
ראו פרטים בעמ' 7

כוריאוגרף: איציק מעיין
מנהלת הלהקה: זהבה בן טובים



לקראת פסטיבל כרמיאל 2011

BLOCH
DANCE SNEAKERS

מבצע מיוחד!

עד גמר המלאי



נעלי דאנסניקס
50560 DIT ~~₪500.-~~ **₪299**



נעלי דאנסניקס
50545 DIT ~~₪550.-~~ **₪299**



נעלי דאנסניקס
אדום, תכלת, שרי, רויאל
50538 DIT ~~₪500.-~~ **₪149**

dance with
ISRADANCE
רשת חנויות לבגדי מחול

טל: 4-500-511-711
המבצע חל בחנויות אלו בלבד!
תל-אביב אבן גבירול 45
הוד השרון גני עם, סביונים 60
www.isradance.net

המרכז לטיפוח המחול עמנואל

יופיין בשירים



דיסק חדש עם 20 שירים חדשים
משירה של המשוררת לאה עמנואל



**דיסקים לריקודי עם, מסיבות ואירועים
רומנסות ספרדיות מושרות בלאדינו**

של יוצרי הריקודים: רבקה שטורמן, שלום חרמון, אליהו גמליאל,
יואב אשריאל, יענקלה לוי, חיים שרירון, ויקטור גבאי, אבי פרץ ועוד



כאגדת רבקה: DVD חדש!!! יום ההולדת של רבקה שטורמן בת 90.
המופע "דליה 2009" במארז של שני **DVD** במחיר מיוחד!



לפרטים והזמנות: יהודה עמנואל - 050-5202123 בקרו אותנו באתר החדש <http://israeli-folkdance.co.il>



קוד עם בביטחון
**צעד
בטוח**

ללמוד ריקודי עם זה מסוכן?

- מי ישמור על ציוד ההרקדה שלך כשהוא לבד?
- מי מגן עליך במקרה תביעה של הרוקדים שלך?
- מי ידאג לך אם לא תוכל לרקוד?
- מי יתפור לך תכנית פנסיה על-פי מידותיך?

אתה מלמד צעדי ריקוד...? אתה צריך צעד בטוח

גאה להציג בשבילך צעד בטוח!
תכנית ביטוח מיוחדת לחברי
ארגון המדריכים לריקודי עם



ניו יורק
רח' המייסדים 22, ת"ד 104, בנימינה 30500
דואר אלקטרוני: rap_insr@012.net.il

נייד: 050-5296280, טל: 04-6388052, פקס: 04-6288798

רוקדים

מגזין לריקודי עם ומחול

NIRKODA



ארגון המדריכים והיוצרים לריקודי עם
IFD Organization of Instructors & Choreographers

גיליון מס' 84 | יולי 2011 | מחיר 30 ש"ח

5	זקן שבט התקליטים מירי קרימולובסקי
8	משה מספר על יונתן מירי קרימולובסקי
10	אולי המחר כבר כאן? אורן הללי
14	ריקוד החודש: העיירה של טוביה ויקטור גבאי
15	ריקודי-עם לכל גיל ד"ר דן רונן
19	לכולם מגיע לרקוד רוביו חממה



המודעות באחריות המפרסמים



ירון מישר



רות גודמן



דני עוזיאל

גיליון ה-84 של המגזין **רוקדים-נרקודה** מובא בפניכם אך עם פתיחתו של **פסטיבל המחולות ה-24 בכרמיאל**. זו הזדמנות לנו להרהר בספקטרום המגמות הכלל-עולמי בכל הנוגע לריקודי-עם ישראליים.

עידן האינטרנט והרישות החברתי מוססו וירטואלית גבולות גיאוגרפיים. כל אחד ובכל מקום יכול לחלוק ומיידידת כל מחשבה ופעולה. בכלל זה גם בולטות תחרויות הריקוד בטלוויזיה. השאלה היא היכן מקומם של ריקודי העם? **ד"ר דן רונן**, במאמרו ריקודי עם לכל גיל, מדגיש את התועלת האישית הרחבה - גופנית, פסיכולוגית וחברתית - בהשתתפות בפעילויות של ריקודי עם בכל פרק זמן של החיים. הדרכת ריקודי עם זה יותר מאשר ללמד רצף של צעדים. אנו רואים את האתגר העומד בפני אלו הבונים ומלמדים תוכניות של ריקודי עם. חייבת להיות להם הראייה הנכונה לגבי בחירת הכישורים הנדרשים, כשבחרים רפרטואר ריקודים בהתאם לגיל הרוקדים, תוך גיוון התנועות והסגנונות. כל אלו חייבים להתאים בצורה נגישה ולהנאת קבוצת הרוקדים המסוימת. לריקודי-העם יש את הכוח רב הערך לקשר בין קהילות ולתקשר תרבותית בשפת התנועות. אלו מושרשות ומופצות על ידי המוסיקה, המלים, וסגנונות הריקוד של האתמול, של היום ושל המחר.

בתרבות הצרכנית של היום, איך נוכל בתחום ריקודי-העם לבנות עתיד בטוח ולאזן בין מספרם הרב של הריקודים הנוצרים ומוצגים, לבין האחריות למשוך רוקדים חדשים שלא ירגישו עמוסי חומר כד-כך שינשרו מהחוגים? עם כל כך הרבה חומר, איזה רפרטואר מתאים לקבוצה מקומית זו או אחרת? אם נסתכל על פסטיבל כרמיאל כמיקרוקוסמוס של ריקודי עם ישראליים ומחול עולם היום, אנו מוצאים הזדמנויות לבחון חוויות חדשות כמו גם מוכרות - החל מחוגי נוסטלגיה ועד להרקדות המונחות על ידי מגוון של מרקידים ומדריכים, קבוצות ומגשים מכל העולם. אנו רואים וחווים הופעות וסגנונות ריקוד המקיפים טווח רחב כולל בלט, מודרני, סלוניים, היפ-הופ, זומבה, ועממי. יש אירועים בהשתתפות פתוחה לכל ואירועים ייחודיים לקבוצות מאד מסוימות. כמו רוב הדברים, טעם אישי שונה מאחד לאחר. לא כל אחד יאהב כל אירוע וכל ריקוד. בעוד אנו שואפים לבחירה נכונה לגבי ריקוד זה ואחר - ואין זו משימה קלה בכלל - בואו נהנה מהקיים על ידי איזון הרפרטואר בין ריקודי הליבה - ריקודים הנרקדים בכל ההרקדות, לבין ריקודים הייחודיים לכל חוג באשר הוא. בכך, נסייע לחברינו הרוקדים לקדם את האווירה המעודדת את תחושת הקהילה, מאשר לעודד את תחושת התחרות. בואו נשאיר את ה"עם" בתוך הריקודי-עם!

עוד בגיליון זה: ■ ואולי המחר כבר כאן... - **אורן הללי** מתאר חוויותיהם של ארבעה מרוקדיו לשעבר, מניעיהם להיות כוריאוגרפים ומדריכים, ואיך הם רואים את תחום המחול הישראלי לבמה היום. ■ כך יוצרים תרבות - **מירי קרימולובסקי** מתארת את תרומתו של **דב זעירא** לתעשיית התקליטים הישראלית והדיסק החדש של "הגבעטרון - השירים שלנו 1967-2001" - פסגת 60 שנות שיתוף-פעולה עם הגבעטרון הידועים בשירי ארץ ישראל היפה, שלהם חוברו לא מעט ריקודי-עם. ■ משה מספר על יונתן - **מירי קרימולובסקי** מביאה דבריו של **משה פנקס** לזכרו של **יונתן גבאי ז"ל**. ■ ריקוד החודש: העיירה של טוביה - ריקודו של **ויקטור גבאי** ורקודים-נרקודה מקדם בברכה את החדשה, **מאיה**, בת **לירון וסיגלית מישר**. יהי עולמה של מאיה מלא בפלא ובאושר תמיד. מזל טוב! חוללו בשמחה,

רות גודמן, דני עוזיאל, ירון מישר - עורכים

■ מ"ל: "רוקדים", בשיתוף המכון לריקודי-עם (IDI), ארה"ב, יו"ר - **בוב לוין**

■ עורכים: **רות גודמן, ירון מישר, דני עוזיאל**

■ חברי המערכת: **רות גודמן, הוני גולדפין, מלכה טישלר, בני לוי, ירון מישר, דני עוזיאל, רות שונברג**

■ תרגום: **בני לוי, מלכה טישלר**

■ פילמים, לוחות ודפוס: **הדמוס החדש, ראשון לציון**

■ המערכת: "רוקדים", רח' משה דיין 35/96, ת"א 67320 טל' 03-5620447, פקס: 03-5613651, נייד: 052-5620447

דוא"ל: rokdim@rokdim.co.il
אתר רוקדים באינטרנט: <http://www.rokdim.co.il>

זקן שבט התקליטים

או "כך עושים תרבות"

זעירא פעל רבות גם למיסוד הקשר בין חברות התקליטים לתנועת ריקודי העם. הפדרציה לא כל כך אהבה את הפעילות של ריקודי העם וחששה שהעוסקים בתחום - מרקידים, מקליטים ועורכי המוסיקה לריקודים, פוגעים בתעשיית התקליטים.



מירי קרימולובסקי,
כתבת התרבות
של קול ישראל

היה מוגבל: "בסך הכל מה שלמדתי היה מימי בתנועה המאוחדת שם שרנו בעיקר שירים רוסיים". לימים, כשהפך לבעל חברת "התקליט חיפה", החליט להיות המפיק של תקליטי ה"גבעטרון" וכך הוא קשור עם הלהקה עד היום.

ההתחלה הייתה מאד מעניינת. הם ידעו לשיר אבל צריך היה להביא להם אנשים ראויים שיכתבו חומר טוב. אני הבאתי אליהם את **קובי אשרת**, שהיה חיפאי כמוני, מי שהלחין את בת 60 (ליום ההולדת 60 של קיבוץ גבע). אושרת, יש לומר, אף מחובר לאחד הפספוסים הגדולים של זעירא. השיר "הללויה" הוצע לזעירא על ידי קיקי מלהקת "הכל עובר חביבי": זעירא לא הביע עניין, וכך פספס את אחד השירים היותר מצליחים שהיו כאן. "אני כנראה מתחבר יותר לדברים ארץ ישראלים מובהקים" הוא אומר בחיך. אולי זאת הסיבה שהוא כל כך מחובר ל"גבעטרון".

"הגבעטרון" שטה על גלי הצלחה כבר שנים רבות, אז מה סוד קסמה? שאלתי, והוא משיב:

"המהפך והצמיחה המשמעותית בפופולאריות שלהם היה הכניסה שלהם לתחום של השירים הרוסיים. בארץ הייתה אז הערצה גדולה לרוסיה. שירים רוסיים עם מילים בעברית היו השירים הכי מושרים - 'קלינקה', 'דוגית נוסעת', 'אל הדרך' ואחרים". בתחום ריקודי העם, אלה גם הריקודים האהובים עד היום: את 'כולנו במצעד', לפי השיר 'אל הדרך', רוקדים בהנאה גם היום, כמו גם את "מה שהיה", 'נעורי זהב', 'שמלתך השזורה', 'משעול הפרא',



שדב זעירא שולף מחדר העבודה את האלבום החדש שהוציא לא מכבר, "**הגבעטרון לדורותיו - השירים שלנו 1967-2011**", הוא מחייך חיוך רחב. אי אפשר שלא לומר שדב זעירא, האיש שהשם הנרדף שלו הוא "התקליט חיפה", אינו גאה במפעל חייו - ה"**גבעטרון**". זהו ללא ספק מקור גאוותו העיקרי.

זעירא, האיש שמזוהה בעיקר עם שירי ארץ ישראל היפה והטובה, ממשיך להיות פעיל בתחום גם כעת כשמלאו לו 80 אביבים. התקליט הזה הוא סיכום של 60 שנות שיתוף פעולה עם הלהקה. "אז נכון שללהקה יש כבר עשרות תקליטים, אך מי שרוצה אלבום אחד שבו מקובצים כל הלהיטים שלהם - זאת התשובה", אומר זעירא.

האהבה לזמר הישראלי ולשימורו שזורה בפועלו מאז היותו נער בשנות ה-40 בתנועת הנוער. הקשר הראשון של זעירא עם ה"גבעטרון" החל עם "שיר הגבעטרון", כאשר בשנת 48 חיבר גדעון גולן מילים ללחן עממי שהביא ללהקה צעיר ושמו - **דב זעירא**.

זעירא, שהשתחרר באותם הימים

משרותו בפלמ"ח (זעירא התגייס לפלמ"ח בגיל 17 בניגוד לדעת הוריו), נשלח עם תום השירות לקיבוץ גבע. "לא היה פשוט להשתלב זר בתוך החבורה של הקיבוצניקים, אך אני הייתי גם ספורטאי למופת (זעירא מחזיק עד היום בשיא הארצי של קרב 5), גם שחקן שח-מט טוב, וגם ברפת הייתה לי התפוקה הכי טובה. וכך התחבבתי עליהם", אומר זעירא בחיך.



דב זעירא

זעירא מעיד שהרקע המוסיקלי שלו **דיסק גבעטרון לדורותיו** ועוד רבים אחרים.



דב בחדר העבודה

"המהפך והצמיחה המשמעותית בפופולאריות שלהם היה הכניסה שלהם לתחום של השירים הרוסיים. בארץ הייתה אז הערצה גדולה לרוסיה. שירים רוסיים עם מילים בעברית היו השירים הכי מושרים."

רונק'זים
גיליון 84 | יולי 2011

בהצלחה. מבחינה כלכלית, מעיד זעירא, הפולקלור הלך אז חזק מאד גם לשוק המקומי וגם לתיירות. אחרי הצלחת התקליט "הבה נרקודה" ראה זעירא כי טוב. אפי נצר הכיר לו את **הונתן גבאי ז"ל** שנפטר לפני זמן קצר. גבאי הפך לשותפו המרכזי של זעירא להפקת התקליטים עבור ריקודי העם. כך התחיל שיתוף פעולה מוצלח וארוך טווח בין השניים. ארבעה תקליטי "הבה נרקודה" נעשו בשיתוף פעולה עם גבאי. "הקשר היה טבעי ונכון", מדגיש זעירא. "שנינו היינו חיפאים. אני הייתי איש ההפקה האמון על ההקלטה והחלק המוסיקלי, גבאי היה האיש המחובר לריקודי עם. הוא ידע מה הולך טוב, איך צריך לערוך את המוסיקה על מנת שתתאים לריקודי עם, והיו לו גם את הקשרים בעולם הזה. הוא היה מקצוען, פדנט ורציני".

כך נעשה תקליט נוסף שהיה להיט - "שלום על ישראל" - היום קיים בדיסק שאינו זהה באופן מוחלט לתקליט אלא דומה לו.

כשהתחלף הטעם של הקהל הרוקד ריקודי עם, והביצועים האינסטרומנטליים חדלו מלהיות פופולאריים, הבין זעירא שאם הוא רוצה להמשיך להפיק תקליטים בתחום, הוא צריך להתאים עצמו לטעם החדש. כבר מתחילת שנות ה-80, העדיף הקהל של ריקודי העם לרקוד לצלילי שירים שהושרו בפי זמרים מוכרים.

זעירא מזוהה עם אין ספור זמרים, להקות ולהיטים. בין השאר הקליט את **אילן ואילנית, דני מסינג, מיכל טל, אריק לביא, האחים והאחיות** ושני להיטים בלתי נשכחים שהכניסו לחברה לא מעט כסף: "פמלה" של **בועז שרעבי** ו"רוצי שמוליק" של **אריאל זילבר**. "רוצי שמוליק הייתה הצלחה היסטורית. הוצאנו לשוק 30,000 תקליטים ביום אחד", אומר זעירא בגאווה.

נחזור לריקודים. בשנת 1997 הפיק זעירא דיסק "ריקודי עם ישראלים עם **ירון מישר**" - דיסק

דב זעירא נולד ב-1931 בשכונת נווה שאנן בחיפה. כשהיה בן 24, הכיר את **תהילה לבית קובלסקי**, מי שהייתה אשתו הראשונה. למשפחת קובלסקי הייתה רשת לחנויות מוסיקה, וכך החל זעירא לעבוד באחת מחנויות הרשת. שם פגש בדמויות שקשרו אותו עם עולם ריקודי העם, כמו **אליהו גמליאל** שהיה בא לקנות חלילים ו**אפי נצר** שבא בעבור האקורדיונים. ועל כך, בהמשך.

זעירא חש כל העת שלא באמת מתאים לו להיות מוכרן בחנות מוסיקה: "לא רציתי להיות סתם מוכר בחנות. רציתי לעשות משהו, לקחת איזה סיכון, להיכנס לאיזו הרפתקה", הוא אומר. בניגוד לדעת חמיו, יצר קשר עם גלי צה"ל על מנת להיות מקושר עם חברות מוסיקה בחוץ לארץ. המטרה הייתה להפיק ולהפיץ מוסיקה ישראלית מקורית. כך הכיר זעירא את התמלילן **חיים קינן** - היום איש קול ישראל מומחה בתחום הקולנוע, את **עמליה רוזן** ואת **דליה הלר**.

באחד הימים, שמע זעירא הקלטה של **אורי זוהר** ורעייתו דאז **אילנה רובינא** בשיר "החופש בבית הבראה". "זה הדליק אותי", אומר זעירא. חיים קינן אמר לי שצריך לפנות אל האמרגן שלהם **אברהם דשא פשנל**. פניתי אליו והוא אמר: "אם תשלם, ההקלטה שלך", וכך היה. אז עוד לא היה לזעירא משהו משלו. ההקלטה נעשתה באולפני "מקולית" בו הקליטו גם עבור ריקודי עם למשל את "סובו במחול". בהמשך, קנה זעירא את החברה וצירף אותה לרפרטואר של חברת התקליט חיפה. חזרנו לאפי נצר אותו הכיר זעירא עוד קודם לכן, כשהיה בן 16 בתנועת הנוער "מחנות העולים". לנצר הייתה לאחר מכן, בתחילת שנות ה-60, חברות זמר שנקראה "**זמרי אפי נצר**", ואז צמח הרעיון להפיק תקליטים עם מנגינות לריקודי עם שהיו מאד פופולאריים אז.

הרעיון היה מצוין - שימוש בהפקה אינסטרומנטלית בלבד, ללא זמרים, מה שמוזיל מאד עליות וחוסך הרבה בעיות. הפקה כזאת התאימה מאד לרוח התקופה שכן אז רקדו ריקודי עם בעיקר לרקע נגינה כלית.

התקליט הראשון בתחום ריקודי העם שיצא לאור בתקליט ולאחר מכן בשנת 1989 בדיסק היה "הבה נרקודה" ובו ריקודים כמו "ניגון עתיק", "הבה נגילה", "עז וכבש", "ארץ זבת חלב", "פינג'אן", "הורה נרקודה", "הבאנו שלום" ועוד. "ראיתי שריקודי עם מאד פופולאריים ואני פשוט רציתי לעשות עסקים טובים", אומר זעירא.

התקליט היה, כאמור, בביצועים אינסטרומנטליים פרט לשני שירים ששרה הזמרת **רגינה זכאי** - זמרת חיפאית שעבדה עם אפי נצר. התקליט נמכר



Dov Zeira presenting Rina - The manager of the Gevatron - with a Gold album in 1984

דב זעירא - נבעתרון



תקליט זהב לאלבום "אל הדרך"

שירי תנועות הנוער, שירי לוחמי המחתרות ושירי מלחמת השחרור וההעפלה. הביצועים משל **יפה ירקוני, ליאור ייני, שושנה דמארי, נחמה הנדל, אסתר עופרים, אריק לביא, זמרי אפי נצר** ו"הגבעטרון" כמובן. על העטיפה (איך לא) צילום יפהפה של פלמ"חניקים על הכרמל ב-48.

איך ממשיכים הלאה? ההמשך הוא בעיקר בנו של זעירא - ניצן. ניצן הוא ממשיך דרך אך זאת דרך אחרת, דרך ייחודית משלו. ניצן זעירא הוא איש חברת התקליטים "נענע" המקדמת בעיקר רוק ישראלי. בימים אלה הוציא תקליט לזמר ברי סחרוב שכבר מסתמן כהצלחה גדולה.

"ניצן אוהב את מה שהוא עושה. הוא טוב בעסקים ויודע לקרוא את השוק ולהבחין מה מושך את הקהל. אני, לצערי, מונע בשנים האחרונות מאהבותיי המוסיקליות והן קשורות לדברים ההיסטוריים ובמובנים מסוימים גם לעובדת היותי ציוני", אומר זעירא. כשזעירא מדבר על התקליטים האחרונים שלו ובהם השירים היפים של פעם, עיניו אורות. אין ספק שזעירא הוא סמל לאנשים שעושים דברים לא רק מתוך מניעים כלכליים טהורים, אלא גם, ואולי בעיקר, מתוך אהבה.



תקליט זהב לאלבום "גוונים"

של הקלטות קוליות שערך עבורו מישר עם שירים פופולאריים מתוך התקליטים של חברת התקליט חיפה. על הקלטות אלה היו לזעירא כל הזכויות. ההצלחה של תקליטי ותקליטורי ריקודי העם לא גרמה לזעירא לשנות את אהבתו, הוא אומר בבדיחות הדעת: "אהבתי שירי ארץ ישראל. אבל לרקוד, רקדתי רק ריקודים סלוניים. קשה לומר שהתחלתי לאהוב ריקודי עם או לרקוד ריקודי עם. יחד עם זאת, אפשר לומר שבלב ובנשמה הייתי בהחלט איש של ריקודי עם".

"חל אצלי איזה שינוי כשהכרתי את ירון. חשבתי שמה שהוא עושה בתחום זה חשוב לתרבות הישראלית והבנתי שאנחנו צריכים לשמור על הדברים האלה". זעירא, שהיה באמצע שנות ה-90 גם יושב ראש "הפדרציה הישראלית לתקליטים (IFPI)", פעל רבות גם למיסוד הקשר בין חברות התקליטים לתנועת ריקודי העם. הפדרציה לא כל כך אהבה את הפעילות של ריקודי העם וחששה שהעוסקים בתחום - מרקידים, מקליטים ועורכי המוסיקה לריקודים, פוגעים בתעשיית התקליטים. זעירא דאג להבהיר לחבריו בפדרציה שאין זה כך ואולי זה אפילו להיפך ויש להסדיר את הדברים בצורה חוקית, כך שישולמו תמלוגים ושני הצדדים יצאו נשכרים. "זאת תרבות טובה, אסור לה ללכת לאיבוד, הדגשתי ואמרתם להם", אומר זעירא.

על אף הצניחה בפופולאריות, זעירא ממשיך גם היום לשמר את שירי ארץ ישראל של פעם. "מבחינה עסקית פעם זה מכר. היום - לא ממש; מה שנמכר היום, במידה מסוימת אלה "אוספים לפי נושאים".

זעירא הוציא לאחרונה שני דיסקים מעניינים משירי המדינה שבדרך: "פה בארץ חמדת אבות" ו"רבותי ההיסטוריה חוזרת", בהם אסופה של שירי חלוצים והעליות, שירי הבריגדה, שירי נוטרים,



מירי קרימולובסקי

כתבת התרבות של קול ישראל

משה מספר על יונתן

יונתן גבאי ז"ל (4.7.1933 - 7.4.2011)



יונתן גבאי ז"ל



משה פנקס

כשהחלטתי להיות מרקיד הוא מאד תמך ופרגן. הייתי מזמין אותו כמרקיד אורח והדרך בה הדריך את הרוקדים הייתה מופתית. עומד במרכז המעגל זקוף, מקפיד על כל תו ותו.

להקת כרמון וראו את זה עליו - אחיזת הגוף, צורת הדיבור ובעיקר הכבוד הכללי שנתן לפעילות הזאת. המעניין היה שכל הפעילים במקום היו אנשי חברת החשמל, גם יונתן היה כל חייו איש חברת החשמל ובמקביל עסק להנאתו בריקודים ובעיקר בהדרכת להקות. אולי בשל העובדה כי זאת לא הייתה פרנסתו העיקרית, עשה הכל בצורה שקולה ומכובדת בלי לריב, בפרגון גדול לעמיתיו.

יונתן היה מזהה מאד עם אירועי מחולות מרכזיים בחיפה כמו מצעד המחולות - מפעל שהתחיל עם שלום חרמון ז"ל והמשיך עם גבאי. הוא היה חבר קרוב של אפי נצר וחיבר גם אותו לתחום של ריקודי העם. נצר היה איש המוסיקה של חיפה ויונתן היה איש המחולות. הוא היה מארגן את המחולות סביב הטקסים החשובים בעיר, כמו הטקסים של יום הזיכרון וטקסים אחרים שהיו קשורים בחגים ובאירועים של המדינה.

חשוב לומר שעל אף שיונתן חיבר לא מעט ריקודים, הוא לא היה מרקיד אלא מדריך להקות. יונתן היה ללא ספק דמות ייחודית, והיו דברים שהיו מזהים איתו לאורך כל הדרך. למשל, עקרון שהוא מאד שמר: הוא לא אהב 'פלייבק' (הקלטה), ותמיד כשהיה מארגן מרתונים או הרקדות מיוחדות, היה מביא תזמור."

יונתן עבד עם המוסיקאים יצחק (איקה) גלבר ועמוס אלוני. עמוס היה על החליל, איקה על אקורדיון ותופים. יונתן תמיד אמר שלרקוד ריקודים עם ללא תזמורת זה לא ריקודים עם. הייתה אז אווירה מיוחדת שהיום איננה. עד אחת בלילה היינו רוקדים לצלילי תזמורת ואחר כך לצלילי פלייבק.

משה פנקס היה עד לפני מספר שנים אחד המרקידים המצליחים בחיפה. במקביל לעבודתו כמרקיד ניהל את להקת הסטודנטים של הטכניון. היום משמש פנקס כמנהל מרכז הספורט ביבנה. את אהבתו לריקודי העם החדיר בו ללא ספק יונתן גבאי ז"ל, מי שהיה מורהו הראשון.

והוא מספר:

יונתן גבאי היה מורה למופת. הכל התחיל ב"המועדון" - המועדון של עיריית חיפה ברחוב ארלוזורוב. כולם קראו למקום הזה "המועדון". שם, בשנת 1968, פגשתי לראשונה את יונתן. הוא היה איש מרשים - זקוף, חזק, בעל נוכחות יוצאת דופן. הלהקה שהדריך הייתה "הורה נעורים", להקת הנוער של עיריית חיפה. צבי פרידהבר ז"ל היה אחד המדריכים הבכירים בלהקה, אך אני למדתי בעיקר אצל יונתן. השיעורים שלו היו הרואים. הוא היה בוגר

יונתן כרקדן בלהקה המרכזית בהדרכתו של יונתן כרמון 1952-1958





את הריקודים הותיקים. יונתן היה יו"ר העמותה והרוח החיה בה. מה שבאמת היה חשוב לו, ועל כך הוא שמר עד יום מותו, היה לשמור על הגחלת של ריקודי העם, לשמור אותם הכי קרובים למה שהם היו כשחיברו אותם.

הריקודים שחיבר יונתן גבאי: אנעים זמירות, בית

חלומותי, הנה לנו ניגון יש, ושוב אתכם, ידיד נפש, מישהו הולך תמיד אתי, מלאך מסולם יעקב, מלב אל לב, עוד ישמע, צדיק כתמר, שיר לשלום (שלום על ישראל), שישו את ירושלים, שם הרי גולן, שמחו נא.



עקרון נוסף אצלו: לא לחפץ, כלומר לרקוד את הריקודים בצורה מדויקת. הוא היה מומחה גדול לריקודיו של יונתן כרמון. לראות אותו מלמד את "נד אילן" או "אל תירא" ובוודאי את "הרועה הקטנה" היה תענוג צרוף, ממש הופעה. יונתן עבד עם להקת הסטודנטים של חיפה שנים רבות עד שלהי שנות ה-80, וחיבר ריקודים רבים ללהקות שלו. ההשראה שלו הייתה כרמון וריקודים יוגוסלביים - צעדים פשוטים, שורה אחידה ולא משהו נזיל, רקיעות חזקות ברגליים, משהו מאד איתן ומכובד. רוב הריקודים שלו אכן ריקודים לא מסובכים ואולי בשל כך הם עדין כל כך פופולאריים. הוא האמין שריקוד עם צריך להיות באמת לעם, משהו פשוט שכל אחד יוכל ללמוד. משהו שישאר לדורי דורות.

כשהחלטתי להיות מרקיד הוא מאד תמך ופרגן. הייתי מזמין אותו כמרקיד אורח והדרך בה הדריך את הרוקדים הייתה מופתית. עומד במרכז המעגל זקוף, מקפיד על כל תו ותו. לפני מספר שנים הקים יחד עם **ברכה דודאי** ז"ל וחברים נוספים את עמותת רעי"ם (ריקודי עם ישראלים), עמותה שביקשה לשמור ולשמר



אולי המחר כבר כאן?



אורן הללי

אז בחוג ריקודים סלונים, היה זה פרסום לאודישנים בעיתון המקומי.

החוויה שלך בחזרה הראשונה בלהקה...

משה התרשם מהמסגרת החברתית. **גיא** 'נדלק' מהריקוד והקצב; גם הכריזמה של המדריך הרשימה אותו. **אלרון** בהתחלה נבהל, אך החבר'ה בלהקה היו עניין עבורו. רק בהמשך, אחרי שנתיים, התחיל להרגיש משמעותי ולהיפתח.

ליאור הביא חברים מבית הספר. הצטרפותם גרמה לו להרגיש בעל חשיבות וכמובן אחריות שהובילה אותו להשקיע ולהוכיח את עצמו.

החוויה הגדולה הראשונה שלך כרקדן...

מה שקנה את **אלרון**, הוא הרגע שבו הבין שבאמצעות הריקוד אפשר להביע, לא רק לבצע, תנועות. "לרקדן יש השפעה על הריקוד במי שהוא ובמה שהוא". החוויה של **ליאור** הייתה לאחר ההופעות. המחמאות שהרעיפו עליו נתנו לו להבין שיש שכר לעמלו.

משה בהתחלה לא הצליח להוכיח את עצמו. הוא חשש ופיתח מנגנוני הגנה, עד שבפעם הראשונה אחרי שנתיים קיבל הזדמנות לתפקיד משמעותי, הוכיח את עצמו, והתמלא תחושה של בעל יכולת להצליח. אם רק, כמובן, יתמיד בהשקעתו. את **גיא** הניע הרצון להיות קדימה, בשורה ראשונה.

בחיפוש תשובה לשאלה "איך ייראה המחול הישראלי לבמה בעוד עשור?" החלטתי להפגיש ארבעה כוריאוגרפים צעירים, מוכשרים ומבטיחים. כולם "גדלו" אצלי כרקדנים מובילים באותה הלהקה "הורה רעים חולון" אותה הדרכת. עניין אותי לשמוע מה הרגישו וחשבו כרקדנים צעירים בעבר, איך הם רואים את תחום המחול הישראלי היום, מה מדאיג אותם, מה משמח אותם, ובעיקר, מה צופן לנו עתיד המחול? הזמנתי אותם לפגישה והם שמחו לשתף פעולה, העלו בהתרגשות זיכרונות מהעבר, התווכחו זה עם זה, וגם הסכימו על לא מעט נושאים. למרות שאני מכיר את הארבעה שנים רבות, הפתיעו אותי דברים רבים שנאמרו על ידם.

אסכם את המפגש במשפט אחד: **החוויות המרכזיות אותן עובר הרקדן בלהקת המחול, הן שיובילו להחלטה אם יבחר לעסוק בתחום המחול באופן מקצועי, יניעו אותו בהמשך דרכו ככוריאוגרף, וישפיעו על עבודתו כמדריך ויוצר.**

ביקשתי את תגובותיהם לנקודות הבאות:

מה הוביל אותך להצטרף ללהקת המחול?

משה, גיא ואלרון אומרים שהיתה זו רקדנית מהלהקה שמשכה אותם לרקוד - בשביל כל אחד מהם זו הייתה רקדנית אחרת. בשביל **ליאור** שהשתתף עד



הורה כפר סבא צילום: סיוון פרג





ליאור תבורי

ליאור תבורי, בן 24, מתגורר בתל אביב, מדריך וכוריאוגרף להקות מחול ישראלי לבמה מזה 5 שנים. רקד בלהקות "כרמון", "פרסקו", ו"קולבן דאנס", הדרך ב"מחולה" ובלהקות המחול של גבעתיים. היום משמש מנהל אמנותי וכוריאוגרף בלהקות המחול "הורה רעים חולון" - להקות המחול העירוניות הייצוגיות של העיר חולון, "חבצלות נתניה" - להקות המחול העירוניות הייצוגיות של העיר נתניה ו"נופים" - להקות המחול הייצוגיות של המועצה המקומית אזור.



משה דוידוביץ

משה דוידוביץ, בן 28, מתגורר בתל אביב, השתתף בקבוצת "טררם", פיתח בעצמו את "דרך הקצב" - להקות הקצב הראשונות בארץ לילדים ולנוער בתחום התיפוף הלא קונבנציונלי הכולל תיפוף גוף, תיפוף על פחים, מקלות, כפיות, או כל דבר אחר, שניתן להפיק ממנו צליל שקיים בסביבה הטבעית שלנו, ובנוסף, גם במגוון תופים רגילים כגון דרבוקות, תופים אפריקאים ועוד. היום מפעיל להקות קצב במתנ"ס קריית אונו, במרכז למחול "רעים", חולון, ובמתנ"ס רמת ישראל, תל אביב.



אלרון ראובני

אלרון ראובני, בן 28, נשוי ל**אנדריאה**, מדריכה למחול. גר בגבעתיים. מדריך וכוריאוגרף להקות מחול ישראלי לבמה זה 7 שנים. למד משחק בבית צבי. היום משמש מנהל אמנותי וכוריאוגרף בלהקות המחול "הורה כפר סבא" - להקות המחול הייצוגיות של עיריית כפר סבא, הלהקה הייצוגית של הטכניון בחיפה, "מחול בעמק" - להקות המחול הייצוגיות של מועצה אזורית עמק חפר, ו"מחול מדבר" - להקות המחול הייצוגיות של מעלה אדומים.



גיא בוסטן

גיא בוסטן, בן 29, מתגורר בתל אביב, מדריך וכוריאוגרף מחול ישראלי עכשווי זה 8 שנים. מנהל הפורום של המחול הישראלי בארגון ממי" - ארגון ישראלי המקיים פסטיבלי מחול, לומד משחק בסטודיו של **שחר רוזן**, והשתתף כרקדן בסדרה "חיים אחרים" ששודרה בערוץ 2. היום משמש מנהל אמנותי וכוריאוגרף בלהקות המחול "הורה הקריה" - להקות הייצוגיות של מתנ"ס קריית אונו, ולהקות הכפר הירוק.

התמכרתי להרגשה, לתפקיד, והכי אהבתי את האפשרות שניתנה לי להשפיע על הרקדנים."

משה: "הזמינו אותי להעביר שיעור, חוג של תיפוף גוף במתנ"ס קריית אונו. לא ידעתי מה להכין ולמה לצפות, ועשיתי פשוט את מה שהכרתי - הניסיון בלהקות המחול והשתתפותי בקבוצת "טררם". רק אחרי השיעור הבנתי את הפוטנציאל העצום של מה שאוכל לעשות: להקה דרך קצב, או אם תרצו - 'דרך הקצב'."

איך אתה מוצא היום את תחום המחול הישראלי לבמה?

משה: "אני רואה במחול ישראלי את היופי והתום של המדינה שלנו. כשאני חש את החיבור בין הרקדנים זה ממלא לי את הלב. לצערי, יש להקות רבות שאין להן את זה; אך אלה שכן מקרינות אחדות ואחידות נותנות לי תקווה לעתיד טוב יותר."

אלרון: "המחול הישראלי הוא תרבות ישראלית נשכחת. לצערי, הכוריאוגרפים מהתחום נוטים להתאים את עצמם לתבניות של תרבויות אחרות, עולמיות, ולסגנונות מחול אחרים. זאת במקום

כרקדן, האם ראית את עצמך ממשיך לעסוק בתחום באופן מקצועי? אם כן ספר איך?

גיא וליאור ראו כבר כילדים בתחילת הדרך את עתידם במחול, רצו ליצור וללמד רקדנים בלהקות משלהם.

משה אהב מאד את להקת המחול ולמד תופים, אך לא ראה את עתידו קשור לאף אחד משניהם. אצל **אלרון**, הרגע בו הבין שהוא רוצה להיות כוריאוגרף קרה במהלך שירותו הצבאי. "הקשבת לי לשיר יפה אינסוף פעמים. היה לי רעיון לריקוד לבמה וחשבתי לעצמי, 'אם רק הייתה לי להקה...'".

ההשתלבות הראשונה שלך ככוריאוגרף - באיזו להקה? איך זה היה?

החזרה הראשונה של **גיא** הייתה בלהקת מחול ברמת השרון. הוא חשש מאד ודאג אם יצליח לאתגר את הילדים. החזרה הראשונה של **אלרון** הייתה בלהקת "הורה כפר סבא". כבר אז הופתע לגלות כמה היצירה היא רק חלק מהעבודה כולה. אצל **ליאור** היה זה כשקיבל הזדמנות להעביר שיעור טכניקה ללהקה הבוגרת בחולון. "מייד



קירית אונו: הורת הקיריה

ההווי הישראלי והיהודי, גם אם יש נגיעות מסגנונות אחרים.

ליאור: "המחול הישראלי מקפיץ, מחבר. בפסטיבל כרמיאל קשה למצוא ריקודים כאלה. אומרים מחול ישראלי "עכשווי" וזה נותן לגיטימציה לעשות כל מה שרוצים. לפעמים, בכל הריקוד אין שום סממן ישראלי למעט משפט מוסיקלי של 10 שניות, ועדיין קוראים לזה 'מחול ישראלי עכשווי'. אני לא מתנגד לשימוש במרכיבים שאינם מתחום המחול הישראלי, הבעיה היא בפרופורציה בשילוב ביניהם, ובטעם הטוב של היוצר, שלא תמיד משלב בחוכמה.

אין חיבור נכון בין מוסיקה לצעדים. התלבושות לא מושקעות כמו פעם. אני מרגיש שאנחנו בנסיגה וזה מאד מצער אותי. פעם, לרקוד בלהקת מחול ישראלי היה גאווה גדולה. היום, רקדנים מתביישים להגיד שהם רוקדים מחול ישראלי, והכוריאוגרפים כדי לא לאבד אותם, מחפשים שמות חדשים, סגנונות חדשים, וממציאים דרכים רק כדי לאתגר אותם."

גיא: "כדי להשתתף במופעים המרכזיים בפסטיבל כרמיאל, הכוריאוגרפים אומרים שהם עושים מחול ישראלי; אך על הבמה כל אחד עושה מה שהוא רוצה כדי לרצות את הרקדנים, ללא מחשבה על הסגנון."

משה: "יש זילות של המושג 'מחול ישראלי', ואין קו מחבר בין היצירות". לדעתי, הבעיה הרבה יותר עמוקה וקשורה למערכת החינוך. פעם, ההשקעה



דרך הקצב. מתנ"ס קרית אונו. צילום: רועי רוחלין

ליצור ולשמר תרבות ייחודית - התרבות שלנו כעם. המחול הישראלי לבמה הוא חלק מהתרבות שלנו כישראלים וחשוב לשמר אותו לחנך אליו."

גיא: "המחול הישראלי פותח דלת כמעט לכל אחד, במיוחד לבנים החוששים לרקוד סגנון אחר. מבחינתי, מחול ישראלי הוא כל יצירה ששמרת את

במחול התחילה עוד במערכת החינוך בבית הספר. היום זה כמעט ולא קיים".

כיצד תתרום ובמה תועיל לתחום המחול הישראלי לבמה?

משה: "המטרה שלי להביא לתחום הקצב את מערך להקות המחול הישראלי לבמה לפיהן צמחתי - את הכוח, העוצמה, החיבור בין חברי הלהקה והגיבוש. את אלה אפשר למצוא רק בלהקות המחול הישראלי לבמה. אני מאד רוצה לשלב את מה שאני עושה בתחום הקצב בשיתוף עם להקות מחול ישראלי. אני יודע שכאשר הרקדנים רוקדים בליווי מוסיקה חיה, ההתרגשות והאדרנלין מתגברים, וזה יהיה שילוב יפה ומעניין".

גיא: "אני רוצה לשמר את ההווי, והתרבות הישראלית, ולחנך את הרקדנים שלי למוסיקה ומחול שורשיים ולהמשכיות. לכוריאוגרף תפקיד משמעותי. זה לא רק מחול; החינוך הוא לא פחות חשוב".

ליאור: "אני רואה בלהקה כלי חינוכי עוצמתי אפילו יותר מבית הספר. לכן יש לי חובה ואחריות לעצב את האישיות של הרקדנים ולהקנות להם ערכים חינוכיים לצד הקידום במחול. אני רוצה להטביע חותם במחול הישראלי ולהבדיל את עבודתי מזו של חבריי לתחום. המדינה לא מתייחסת לתחום המחול הישראלי. היא משקיעה הון בתחומי מחול אחרים. אך בנו, הכוריאוגרפים העוסקים במחול ישראלי, אין השקעה. יש לנו אחריות לא לתת לזה לקרות".

אלרון: "אני אפתח רקדנים טובים, בעלי טכניקה גבוהה. אבל הייחודיות שלי תהיה בכך שאלמד אותם להגיש ריקוד בצורה אנושית ורגישה, כאלה שנוגעים לך בנשמה כשאתה צופה בהם, כאלה שתראה אותם על הבמה ותבין כמה המחול הישראלי מעניין".

ומילת סיום, מהו החלום שלך?

גיא וליאור: חולמים להקים להקת "מחול ישראלי" מקצועית שתמומן ע"י מדינת ישראל, ותייצג את ישראל בעולם כולו.

משה: "אני חי את החלום היום. מה שאני עושה עבורי הוא חלום, חוויה והנאה צרופה. דרך הילדים אני מבין שאפשר להגשים דברים גדולים".

אלרון: "בימים אלה לכוריאוגרפים התווסף תפקיד חשוב: לא רק ליצור, אלא גם לשמר ואולי גם לחדש את התחום. זה תפקיד לא פשוט בכלל. אני חושב שרובנו נמצאים במלחמה יומיומית על קיום הז'אנר בלהקות שלנו, והחלום שלי הוא שיחד נדע לעשות את זה נכון, בחוכמה, בקו אחיד ישראלי ומשותף לכולנו".

ארבעת חבריי, הכוריאוגרפים-רקדנים שלי, פנו לדרכם והתחלתי להעלות את דבריהם על הכתב. עם חלק מהדברים הסכמתי עם חלק לא. אבל מעל לכל חשתי גאווה עצומה. גאווה על כך שהצלחתי להביא לידי כך שארבעה רקדנים שגדלו ורקדו אצלי עד לפני ארבע שנים, פרצו דרכם והם ממשיכי הדרך.

עובדים במרץ כדי לקדם, לעשות, לשנות ולהגשים חלומות במחול הישראלי. אני מאחל להם לחשוב ולבחור.

אפשר, לפעמים, לעשות טעויות בבחירה. אך לעולם אסור לוותר על הבחירה שנמצאת בידינו ועל ההחלטה לאיזו דרך אנחנו הולכים, מה אנו רוצים להשיג, והאם הדרך משרתת את מה שאנחנו רוצים להשיג או, "שלא נדע", איננו יודעים לאן תיקח אותנו ולאן נגיע. בשאלה הזאת תמיד עסקתי ועדיין עוסק. רוצה להבין לאן נגיע ומה צופן לנו המחר. ואולי עם דור כזה של כוריאוגרפים צעירים - אולי



אני לא מתנגד לשימוש במרכיבים שאינם מתחום המחול הישראלי, הבעיה היא בפרופורציה בשילוב ביניהם, ובטעם הטוב של היוצר, שלא תמיד משלב בחוכמה.

העיירה של טוביה



ויקטור גבאי

ויקטור גבאי, בין היוצרים והמרקידים הותיקים והאהובים בישראל החל את דרכו ככוריאוגרף של להקות מחול. את דרכו בריקודי העם החל בתנועת הנוער העובד והלומד. ויקטור החל דרכו ביצירות רבות של ריקודי זוגות שחלקם נחשבים לקלאסיים שבריקודי העם ובמשך הזמן החל ליצור גם ריקודי מעגלים. ריקודיו הפכו לאהובים ומבוקשים ע"י הרוקדים בארץ ובעולם. כיום ויקטור מרקיד בחוגים רבים באזור המרכז ביניהם בפתח תקוה, יהוד, בית שמש והרקדות שבת בהרצליה וחולון, וכן עובד עם ילדים בבתי ספר בתוכנית מיוחדת ובהרקדות הורים וילדים.

חלק מריקודיו: בדם אהבתי, מאמין באהבה, סמל אהבה, בבוסתנים, חרותי, עד בכי, מגע של מלאך, על גבול הים, אשת חייל, רוקדת ברחובות, ואלס לשלום ועוד רבים...

על הריקוד ויקטור כותב:

השיר העיירה של טוביה לקוח מהסרט "טוביה ובנותיו" - סיפור ייסורי של אב יהודי המבקש למצוא שידוך ל-7 בנותיו. את השיר אני מכיר שנים רבות, מתנגן לרוב בביצועו של יהורם גאון ששר את השיר במקור. לאחרונה שמעתי ביצוע חדש לשיר עם הזמר דקלון ומייד בדקתי עם לשיר קיים ריקוד, להפתעתי גיליתי שלא ומכאן נולד ריקוד חדש. הצעדים של הריקוד פשוטים ומתאימים לכל הרוקדים, הריקוד זורם ומתייחס למילים בשיר.

ריקוד: ויקטור גבאי, **לחן:** דב זלצר, **מילים:** חיים חפר, **צורת הקבוצה:** מעגל נכ"ש, **בנין הריקוד:** בית אחד, 2 חלקים וספח, **משקל:** 6/8. כל 2 ספירות מייצגת 6/8.

"העיירה של טוביה"
לאן, לאן הולכת את הדרך?
לאן, לאן הולכת את דרכי?
אל יום שמחה וחה
אל שתי יונים על גג
אל כליזמרים שתוים

אשר שירים צובט את לב הערב
הולכת את לעיירה שלי

לאן, לאן הולכת את הדרך?
לאן, לאן מושך סוסי הטוב?
אל בית נעזב
אל שלג ורעב
אל מחט של חייט
אשר כמו דמעת זהב זוהרת
סוסי מושך לעיירה שלי

לאן, לאן הולכת את הדרך?
לאן, לאן הולך, הולך אני?
אל אלף קבצנים
אל אלף חזנים
אל ארץ שרוחות מייללות
בה את שירי הערש
הולך אני לעיירה שלי

חלק א' הפנים למ"מ:

- 4-1 צעדה תימנית מהירה בימין ופנייה ימינה בסופה; צעדת חלוף בשמאל לפנים נכ"ש ופנייה שמאלה (הפנים למ"מ).
- 8-5 הפנים למ"מ: צעדה תימנית בימין; סיבוב שמאלה בהתקדמות בכ"ש בצעדת חילוף.
- 12-9 שלושה צעדים החל בימין בכ"ש ועליה על ימין תוך הרמת הידיים; שמאל מאחור ופניה ימינה, ימין ימינה בכ"ש, שמאל בשכול לפני ימין ימינה.
- 14-13 3/4 סיבוב ימינה בהתקדמות נכ"ש, בסיום הפנים נכ"ש.
- 16-15 הפנים נכ"ש: פסיעה בשמאל לאחור תוך פנייה ימינה (הפנים למ"מ), ימין ימינה, שכול בשמאל לפני ימין ימינה.

חלק ב' הפנים למ"מ:

- 8-1 כמו 1-4 פעמיים.
- 10-9 צעדת חלוף החל בימין לפנים למ"מ, תוך הושטת יד ימין (לפנים) בסופה פנית ציר ימינה.
- 12-11 הגב למ"מ: כמו 9-10 ברגלים וכוונים נגדיים כלפי ח"מ.
- 16-13 הפנים למ"מ: שתי צעדות תימניות החל בימין.

- 17-18 כפיפה לפנים ולאחור בימין במהירות כפולה.
- 19-22 שני צעדים לפנים למ"מ בשיכולים החל בימין; צעדת חילוף בימין לפנים.
- 23-26 כמו 19-22 החל בשמאל לאחור אל ק"מ.

ספח הפנים למ"מ:

- 1-4 העברות משקל ימינה ושמאלה תוך הנפת הידיים יחדיו לכל צד כשהן מושטות מטה לפני הגוף; סיבוב ורבע ימינה בשלושה צעדים ושהייה.
- 5-6 פנים נכ"ש: פסיעה בשמאל לפנים ופנייה שמאלה (הפנים למ"מ), ימין ימינה, שמאל בשיכול מאחורי ימין הרמת ימין בקשת ימינה.
- 7-8 ימין בשיכול מאחורי שמאל שמאלה, שמאל שמאלה, שיכול בימין לפני שמאל שמאלה, שהייה.
- 9-16 כמו 1-8 ברגלים וכוונים נגדיים.

הריקוד נרקד שלוש פעמים. בפעם השלישית רוקדים רק התחלת הספח עד הספירה 4 ומוסיפים פסיעה בשמאל למ"מ תוך פניה ימינה והושטת הידיים למ"מ.



ד"ר דן רוני*

ריקודי-עם לכל גיל

"חן כל גיל על גילו הוא" (זלמן שזר)

נבון בשעות הפנאי כולל כל ביטוי של הפרט המתבצע תוך רצון וחופש בחירה והמונע ע"י תגמול פנימי, הנאה וסיפוק אישי".

המאפיינים הבולטים של דרכי בילוי שעות הפנאי בימינו הם, בין השאר: "גידול מהיר בזמן הפנוי כתוצאה מהתפתחויות טכנולוגיות; שינויים בתחומי העניין; מקומות הבילוי וזמינות משקאות משכרים וסמים; השפעת האי שוויון על חלוקת שעות הפנאי; תוחלת החיים הממוצעת העולה (79 שנים לגברים ו-83 שנים לנשים); שינויים בקשרים אישיים וקבוצתיים; ערעור סמכויות של סוכני תרבות פורמאליים כמו ביה"ס ותנועות הנוער; ומגבלות הזמן, הסמכות וההשפעה של ההורים".

הגידול בזמן הפנוי בכל הגילאים מביא לגידול בצרכים, במשימות, בפיתויים ובגירויים - המכרסמים בזמן הפנוי גם אצל ילדים וגם אצל מבוגרים. מהפכת המידע והתקשורת מביאה לניתוק ממורשות ומקורות תרבות עשירים, רוב הזמן הפנוי מוקדש היום לאינטרנט ולמכשירי תקשורת ותקשורת למיניהם. הצרכן היום הוא במרכז השיקולים של עולם התקשורת והשיווק (ה"רייטינג"). בולטים תהליכי ה"התמסחרות" והפיכת ריקודי העם ל"מוצר" וגדלה השפעת התחרות על הזמן הפנוי.

מדריכים אינם רק משווקים. הם גם "מתווכים" של תרבות

העוסקים בריקודי-עם, המדריכים והמרקידים אינם רק משווקים של ריקודי העם. הם מתווכים בין היצירות (הריקודים) המחברים והרוקדים (המורכבים מקהילות ומפרטים) הקשר ביניהם תמיד מסקרן.

הנחת היסוד של מדריך ומחבר ריקודי-עם, חייבת להיות ההכרה שתפקידו הינו "חיפוש מתמיד אחר המשמעות של ריקודי העם לרוקדים". הריקודים הם יותר מ"רוץ רוץ קפוף". המדריך חייב להבין את מידת תרומתם של הריקודים להעשרה אישית לגוון החוויות הרגשיות ולהרחבת אופקים.

מדריך ריקודי-עם חייב להתמודד עם שילובן של תכניות פעילות עם תכניות התרבות הקיימות

העוסקים בריקודי-עם - בהדרכה וביצירה - חייבים, לא רק ללמוד ולהכיר את הריקודים, לשפר את יכולות ההדרכה, הכוריאוגרפיה וכושר היצירה שלהם ולקדם את כישורי הארגון והשיווק - חובתם ללמוד, להכיר ולהבין את הגורמים המשפיעים על תחום המחול בכלל וריקודי העם בפרט בהקשריהם התרבותיים, הקהילתיים והחברתיים.

משמעות קבוצות גיל

הפעם נפנה זרקור לשתי קבוצות גיל: ילדים ונוער (גילאים עד 18) ומבוגרים (הגיל השלישי +65). מדובר על שתי קבוצות גיל, בעלות פוטנציאל להשתתפות בפעולות ריקודי-עם וחשיבותן לתחום רבה: שתי קבוצות הגיל הללו גדלות במהירות יותר מכל קבוצה אחרת; כל אדם חמישי בישראל הוא בגיל השלישי וכל אדם שלישי הוא בגיל הילדות. לפי סקרים שנערכו בישראל, רוב הרוקדים, למעלה מ-60%, הם בגילאי 60-30; הגילאים הצעירים מחד והמבוגרים מאידך +65, לא משתתפים מספיק בחוגים ובהרקדות.

קבוצות גיל נחשבות היום כ"קהילות"; המחקר אינו מגדיר קהילות לפי משתנה גיאוגרפי, אלא על פי מאפיינים של "מכנים משותפים" - כמו גיל, תחומי עניין, יכולות, עדיפויות, זמן פנוי, כישורים חברתיים, אמונות וכו'.

המושג "תרבות פנאי"

הבנה של מה שקורה לריקודי-עם מחייבת התמודדות עם בעיות "תרבות הפנאי" ו"דרכי בילוי שעות הפנאי" - הזמן הפנוי מוגדר כ"זמן הנשאר לאדם, לאחר הקצאת זמן לצרכי קיום, אכילה שתייה שינה ועבודה".

ועדה מטעם משרד החינוך בראשותו של פרופ' הלל רסקין הגדירה ב"תכנית לימודים לתרבות פנאי לכיתות א-ב", את המושג תרבות פנאי: "שימוש

* ד"ר דן רוני - מוותיקי תנועת ריקודי העם. לשעבר מנהל האגף לתרבות ואמנות ויר"ר ועדת המקצוע העליונה למחול של משרד החינוך והתרבות.

"בתחום ריקודי העם יש לחתור לקביעת סטנדרטים של איכות, לדאוג לשיתוף הרוקדים בעיצוב מדדים של הערכה וטעם טוב, לחנך להכרת מקורות, מורשות ושרשים, להתנסות ביצירה, לכיבוד מורשות התרבות, להכרת הרקע להיווצרותם של הריקודים ומקומם בתרבות הישראלית"

בקהילה. ראוי שיחזק את מרכיבי ההמשכיות כי "מי שישן אין לו, גם חדש לא יהיה לו"; ראוי שירחיב את המגוון; את שיתוף הרוקדים בהבניית תכנית ההרקדה ושילובה עם אמנויות אחרות ועם תחומים וגילאים אחרים; שיפתח דפוסי שיתוף בקביעת סטנדרטים של הערכה.

ראוי להיעזר בגורמים מזמנים כמו: אירועים חברתיים, טיולים, טכסי מחזור החיים ומשפחה, משחקים, יציאה משותפת למופעי אמנות, פעילות קהילתית התנדבותית, מעורבות אקטיבית ועוד.

ריקודים-עם בגיל צעיר

אמנות המחול בכלל וריקודי העם בפרט חייבים לתפוס את מקומם הראוי במערכת החינוך הפורמאלי והלא פורמאלי. המחול היא הקדומה שבאמנויות. תינוק לומד את העולם עם תנועות והבעות פנים, לפני שהוא שולט ביכולות תקשורת מילוליות; באמצעות תנועות הוא מתקשר, מבטא רגשותיו מעצב צורה למרחב, מתמודד עם העולם ומכיר את גופו. "המחול הוא ריתמוס של החיים" אמר ברנרד שואו.

לכל ילד הזכות ללמוד מחול כמקצוע חובה וריקודים-עם בכלל זה. התרומה של ה"חינוך למחול" לפיתוח - לא רק כשרים גופניים תנועתיים - אלא גם כשרים רגשיים, חברתיים, קוגניטיביים ופסיכומטריים, חשובה ביותר.

התנסות במחול בגיל צעיר, ובריקודים-עם בפרט, יישארו עם הילד גם בגיל מבוגר. הם תורמים לכישורי שיתוף פעולה, ביטחון עצמי, דימוי עצמי, ריכוז, דיוק, אחריות, מעורבות ולכידות קבוצתית, מסייעים לגיבוש ערכים, תורמים למגוון מיומנויות בתנועה - תפיסת מרחב, תקשורת, מוסיקה, קצב, תפישות אסתטיות, יכולות ביטוי בהמחשה ועוד.

חקר המוח מגלה על הקשר בין תנועה לקשב, זיכרון, תפיסה מרחבית, יכולות למידה, ותפקוד רגשי וחברתי. בין 7 צורות האינטליגנציה שפיתח פרופ' הווארד גרדנר נמצאה "אינטליגנציה תנועתית - קניסטית". המחקר מגלה כי "תלמידים בבתי"ס בהם האמנות הייתה חלק מתכנית הלימוד הבסיסית, הגיעו התלמידים להישגים גבוהים יותר גם בנושאים אקדמיים, טווח תשומת הלב שלהם התרחב, הביטחון העצמי גדול יותר, והשתפרה האינטגרציה הסוציו אקונומית באופן משמעותי.

הישג של מחול תורם גם להכרת תרבויות ולכיבוד תרבויות הזולת. היכרות שיש לה חשיבות רבה היום בעולם רב תרבותי המשתנה במהירות.

תוכנית לימודים במחול עממי לגני ילדים ולבתי"ס

בשנת 2005 הוכנה במשרד החינוך תוכנית לימודים במחול עממי ע"י ועדה שמונתה ע"י המפקחת המרכזית על המחול נורית רון. חברי הוועדה היו **ברכה דודאי, אילה גורן ויזרעאלה כהנא**. כן הוצאה באותה שנה תכנית הדרכה



כיתה א' בבית ספר בעיר "אולו", פינלנד



כיתה ו' בריקוד אלך-בית - "אולו", פינלנד



ילדים רוקדים הופה-הי - "אולו", פינלנד

לפעילות ריקודי-עם במתנ"סים. קדמו לתכנית זו תוכניות הדרכה לילדים בגני הילדים שגובשו ע"י רעיה ספיבק, שלום חרמון, שולמית מאיר וברכה דודאי בשיתוף עם הפיקוח על גני הילדים.

בתכנית לימודים זו, הוצגו התפישה הרעיונית והביסוס הפדגוגי להוראת ריקודי-עם בגני הילדים ובבתי הספר.

עיקרי התכנית הם:

- ריקודי העם הם חלק מנכסי התרבות הישראלית ועל כן יש להנחילם לכלל ילדי ישראל.
- לימוד ריקודי העם מאפשר לתלמיד להכיר את תרומתן של העדות השונות המהוות חלק מהחברה בישראל.
- לימוד ריקוד עם תורם להכרת האלמנטים האתניים המקומיים שתרמו להעשרת השפה התנועתית של ריקודי העם.
- הכרת הריקודים מאפשרת לרוקדים להשתתף באירועים קהילתיים-ציבוריים, מחזקות את הרגשת השייכות לקבוצה, לחברה ולעם.
- המפגש בין הרוקדים על בסיס שוויוני, מפגש של שונים בתוך המעגל או הקבוצה, ללא הבחנה של גיל, מין, עדה או יכולת ביצועית, תורמת ללכידות חברתית.
- לימוד ריקודי-עם תורם להזדמנויות להשתתף באירועי תרבות וחברה בביה"ס ומחוצה לו.
- לימוד ריקודי-עם והרקדות מחזק את שמחת החיים הגנוזה במחול העממי ובתרומה הייחודית ליחיד. כמו שאמר קיקרו הרומאי: "אין אדם במלוא חושיו אלא כאשר הוא רוקד".
- הכרה בריקודי-עם כגורם מחנך, תורמת לניצול יעיל של שעות הפנאי בהווה ובעתיד.
- הכרת ריקודי העם מחזקת ברוקדים את אהבת הארץ, שירה, נופיה ותרבותה.
- על בסיס המטרות הללו גובשה תוכנית הלימודים שלקחה בחשבון התקדמות הדרגתית, עפ"י לוח השנה ואירועי החגים, שכללה הפעלת בתי"ה"ס במסגרות "בי"ס רוקד" ואירועים בביה"ס ומחוצה לו. התוכנית נועדה לתרום לשמירה על מסורות ומורשות ריקוד של עדות ישראל והתבססה על מיון הריקודים בהיבטים של מסר, תנועה, מבנה הריקודים, הלחנים והתיאום ביניהם ובין הריקודים.
- תוכנית הלימודים קיימת; חלק מבתי"ה"ס מבצעים אותה ורובם לא. הפעלת התכנית היא אחת המשימות החשובות המוטלות על אוהבי ריקודי העם, הפעלה שתהא בה תרומה לאיכותם של ריקודי העם עצמם.

ריקודי-עם בגיל השלישי 55+

בני הגיל השלישי זוכים היום לזמן פנוי רב יותר, מאשר בעבר. גידול שיעורם באוכלוסייה מחזק את כוחם הציבורי, מגדיל את כוח הקניה שלהם ואת היקף השירותים המיועדים להם; כן גדלו גם האמצעים העומדים לרשות רבים מהם. בני הגיל השלישי מחפשים השתתפות בפעולות אמנותיות-חברתיות; בפעילות יצירתית קהילתית המתבססת על ערכים:



23/08/2010 19:37



23/08/2010 19:57



23/08/2010 19:40

הרקדות במועדוני קשישים
בהדרכת נורית לוי-שאקי

תוכנית
גיליון 84 | יולי 2011

הנחת היסוד של מדריך ומחבר ריקודי-עם, חייבת להיות ההכרה שתפקידו הינו "חיפוש מתמיד אחר המשמעות של ריקודי העם לרוקדים". הריקודים הם יותר מ"רוץ רוץ קפוץ". המדריך חייב להביא את מידת תרומתם של הריקודים להעשרה אישית לגוון החוויות הרגשיות ולהרחבת אופקים.

ראוי לזכור כי לכל אדם זכות להתפתח כל ימיו עד למקסימום. המפתח לתרבות פנאי משמעותית ומעשירה לבני הגיל השלישי היא התייחסות בכבוד לאדם המבוגר, אמונה ביכולותיו ומתן הזדמנויות לקדם את יכולתו ליצור, יכולתו להעניק לזולת, לאהוב, להתקשר עם אחרים ולשתף פעולה עם הסביבה.

תפקידי מדריכים מרקידים והמוסדות הקהילתיים החינוכיים בפעילות ריקודי-עם

תפקידי המוסדות הקהילתיים, החינוכיים והחברתיים בהקשר לשינויים בתרבות הפנאי, ותפקידי המרקידים והמדריכים העובדים בהם, הינו ליצור מודעות לפעילות תרבות ואמנות בשעות הפנאי בכלל, ובמסגרת זו בתחום ריקודי העם בפרט; לפעול למתן מידע לציבור, לפתח מגוון של אפשרויות לבילוי שעות הפנאי, לפעול לרענונם של דפוסי פעילות פנאי בכלל וריקודי-עם בפרט. לשיפור הנגישות, לשיתופי פעולה, לפעולות חינוך לפנאי, לגיוס משאבים לפיתוח תכניות, ולעידוד הכוחות היצירתיים החבויים בכל אדם.

בתחום ריקודי העם יש לחתור לקביעת סטנדרטים של איכות, לדאוג לשיתוף הרוקדים בעיצוב מדדים של הערכה וטעם טוב, לחנך להכרת מקורות, מורשות ושרשים, להתנסות ביצירה, לכיבוד מורשות התרבות, להכרת הרקע להיווצרותם של הריקודים ומקומם בתרבות הישראלית, תוך דגש על המשכיות ההיסטורית ושילובה עם חידושים ויצירה.

אם נאבד מרכיבים אלה בריקודי-עם, נאבד את הריקודים ואת ייחודם.

פעילות המקנה משמעות וטעם לחיים וגורמת להנאה, ומעדיפים פעילות השומרת על יכולות גופניות ויכולות תנועה והבעה.

מחול בכלל וריקודי-עם ועמים בפרט, עונים לצרכים אלה. דרכם ניתן לממש את הכוחות היצירתיים החבויים בכל אדם, לבטא התעניינות ותחביבים, ללמוד כישורים חדשים בתנועה, נגינה, משחק, כתיבה וכו'.

רוב בני הגיל השלישי מעוניינים לפעול בקבוצות, להיעזר במדריכים, אך לשמור על עצמאותם וחופש בחירתם.

תכניות מצליחות של "ריקודי-עם לגיל השלישי" הן אלה שהתבססו על ראייה כוללת של האדם השלם, צרכיו, רגשותיו, חוויותיו ושאיפותיו; תכניות שכללו נוסף לריקודי-עם גם גיבוש חברתי, פעילויות פנאי משותפות נוספות כמו טיולים, מפגשים חברתיים, אפשרויות להכרות וליצירתיות ויצירת קשרים אישיים וקבוצתיים.

ראוי לזכור שתרבות הפנאי מבוססת על ההכרה שהפנאי אינו רק מסגרת כמותית של זמן, אלא היא בעיקרה "מצב נפשי" המבוסס על סקרנות תמידית והמתייחסת לאדם, לצרכיו ולמיצוי הפוטנציאל היצירתי וההרפתקני המצוי בכל פרט.

הנחת היסוד בכל תכנית לגיל השלישי היא שיכולתו של האדם המבוגר אינה נמוכה מיכולתו של האדם הצעיר; יכולותיו שונות אבל לא "מתדררות". אמנם בגיל מבוגר ניכרת האטה בתגובות ובכושר פיזי, ירידה בזיכרון וכו'. אך הפיזיו הוא בניסיון החיים, ברגישויות, בהערכה לזמן ולמה חשוב בחיים וכו'. ראוי לזכור כי אף פעם לא מאוחר, כל זמן שאדם מוכן לחדש ולהשתנות הוא עדין צעיר; "זקן" נאמר, "הוא מי שאינו מסוגל להשתנות".



רוביו חממה

לכולם מגיע לרקוד

רשמים מהרקדה בעמותת "אנוש"

"תפקידינו במסגרת המועדון החברתי הוא לזהות את צרכיהם החברתיים של החברים בו ולנסות לבנות עבורם מענה, בצורת תכנית פעילויות פנאי בדגש חברתי שיקומי."

לחלקם הייתה זו בעצם תזכורת לריקודים שרקדו בצעירותם וששמחו לחזור ולרקוד אותם במסגרת המרכז.

למעשה התחלתי איתם מהצעד הראשון. "ניגון עתיק", "עוד לא אהבתי די", "הורה מדורה", "הורה נרקודה" ועוד. עד לכתובת כתבה זו היו לנו שלוש פגישות ובכל פעם ההתלהבות שלהם גדולה והתרגשותי גדולה גם היא.

במפגש הבא, המתוכנן להתקיים בשבוע פורים, אני מתכוון לקיים הרקדה בסגנון היתולי (ריקודים בתחפושת) כיאה לרוח החג.

אילן לייב: "התחלתי לרקוד כבר בגיל 16. אני זוכר שרקדתי בחגיגות יום העצמאות ברעננה וכן הייתי הולך לחוגים ברעננה שבהם הרקיד שלום עמר ז"ל. לאחר תקופה מסוימת הפסקתי מכל מיני סיבות. כאשר שמעתי שיש פה בסניף רמת השרון, בנוסף לחוגים שבהם אני משתתף קבוע, גם ריקודי עם החלטתי לנסות ולחזור לרקוד. אני נזכר לאט לאט בריקודים הוותיקים ועצם הריקוד גורם לי לשמחה בלב ומשכיח את טרדות היום יום. אני מתכוון להתמיד בחוג."

א לעמותת "אנוש" המספקת שרותי קהילה ותרבות לפגועי נפש, התוודעתי עת הוצע לי להרקיד שם בהתנדבות פעם בחודש. "אנו נמצאים ברמת השרון", אמרה לי **שולמית** הרכזת. "אנו רוצים, בנוסף לפעילויות ולחוגים הקיימים, לרקוד גם ריקודי עם", הוסיפה. תשובתי המיידית הייתה "כן". האמת, לא ידעתי לקראת מה אני הולך.

"איך תהייה האינטראקציה עם האנשים?" "האם הם יקלטו את הריקודים?" "תהיתי. הרי בכל זאת מדובר קהל מיוחד ושונה מהרגיל.

בחודש דצמבר 2010 הגעתי לשם בפעם הראשונה. הופתעתי לטובה מכל הבחינות. החל מהמקום עצמו שמשדר תחושה של בית חם, ההמשך באווירה החברותית והלא רשמית, הצוות במקום שמלא כולו בנתינה, וכלה באנשים עצמם שבאים ומשתתפים בכל החוגים שהמרכז מציע להם. החוג התקיים בחדר גדול וההיענות הייתה גדולה - כ-10 משתתפים שהיוו כמעט את כל הנוכחים באותה עת במועדון. מה ששבה את ליבי הייתה ההלהבות שלהם ונכונותם ללמוד את הריקודים.

מימין: הרכזת שולמית הרכז מתן ואילן לייב במעגל





נפשיות, שיעורי נגינה והרצאות על מוסיקה, קבוצות אקטואליה, משחקי חברה, הרצאות על תזונה, שיעורי ספורט ותנועה, מסיבות, מפגשים חברתיים ועוד. "כחלק ממערך הספורט והתנועה, אנו גאים לאפשר, מידי חודש, חוג ריקודי עם לחברי המועדון, עם מדריך מקצועי מתנדב."

"ריקודי העם הם ריקודים של 'יחד'. הערך השיקומי חברתי של החוג הינו גבוה עד לאין שיעור. בנוסף להוצאת אנרגיה, תרגול קואורדינטיבי בתנועה לפי קצב, התרוממות מצב רוח והתרפקות על מוסיקה ארץ ישראלית, החוג מאפשר מגע אנושי ושיתוף פעולה. החברים מתקנים ועוזרים האחד לשני ונוצרת אינטימיות אנושית מבורכת."

"המתנדבים במועדון מצטרפים גם הם למעגל הרוקדים והחוויה היא חווית שילוב קהילתי במלוא מובן המילה. כולנו לומדים יחד לרקוד וכולנו שותפים להצלחתו של מעגל הריקודים."

"רוביו הקסים אותנו מהרגע הראשון. יכולות ההנחיה שלו יוצאות מן הכלל והוא מפגין סבלנות אין קץ ועדינות רבה. כל זאת מבלי לגרוע מיכולתו המרשימה להוביל את הקבוצה ולגרום לה בכל פעם ללמוד על בוריים ריקודים חדשים."

"בהתנדבותו רוביו מממש את חזון השילוב הקהילתי. מעבר להיותו חלק ממערך מתנדבים מהקהילה, הוא מקדם את חברי המועדון עוד צעד קדימה באמונה שלהם בעצמם להשתלב בה. זאת, למשל, בלקיחת חלק בחוג ריקודי עם מחוץ למועדון. בעזרת מדיום זה יוכלו החברים לזכות בהיכרות חדשות אשר ירחיבו את המעגל החברתי ואת צריכת פעילויות הפנאי שלהם. אין ספק שאלה יתרמו משמעותית לשיקום שלהם ולתחושתם האישית כמהווים חלק בלתי נפרד מהקהילה בה הם חיים."

"יום ריקודי עם במועדון הוא יום של חגיגה. גם כשבחוץ רעמים וברקים, כולנו בסוף השיעור מחויכים ומזיעים. אנו תקווה כי רוביו ימשיך בפועלו המבורך אצלנו, ויהווה דוגמא לאחרים כמותו".

דורית כאכון: "התחלתי לרקוד בכיתה ג' המשכתי לרקוד במשך 20 שנה כולל הדרכה וריקודים בלהקת מחול. עשיתי הפסקה של 20 שנה ועכשיו אני שמחה לחזור למעגל והכול חוזר אליי. היום באתי כי שמעתי שיש כאן חוג חדש".

"הריקודים תורמים לי לשמחת החיים ולקשר החברתי אם האנשים הבאים למרכז. הייתי רוצה שנגיע בחוג גם לריקודי הדבקה שאני אוהבת במיוחד".

יובל ששון: "כאשר שמעתי שיש כאן ריקודי עם החלטתי לנסות. ראיתי שהולך לי והתאהבתי גם במוסיקה. בסך הכול הריקוד עושה לי טוב ואני מקווה להמשיך ולהתמיד. ומסכמת **שולמית רדין** הרכזת:

"עמותת 'אנוש' נותנת שירותי שיקום שונים לאנשים המתמודדים עם הפרעות נפשיות ואשר מוכרים על ידי המדינה, כגון דיור מוגן, מועדון תעסוקתי, ייעוץ למשפחות וכאמור, מועדון חברתי למבוגרים".

"תפקידינו במסגרת המועדון החברתי הוא לזהות את צרכיהם החברתיים של החברים בו ולנסות לבנות עבורם מענה, בצורת תכנית פעילויות פנאי בדגש חברתי שיקומי. שאיפתנו, יחד עם צוות סטודנטים ומתנדבים, להדריך את חברי המועדון בייצור מערך חברתי עצמאי דרך הנגשת אפשרות לתרגול ושיפור מיומנויות חברתיות. כל זאת תוך שיקוף מתמיד של נורמות העשויות להקל על השתלבות בחיי הקהילה".

"גישת השיקום המנחה את פועלינו היא 'גישת ההחלמה', אשר תופסת תאוצה בשנים האחרונות בעולם השיקום בבריאות הנפש. גישה זו מכוונת להארת הכוחות האישיים וחיוזוק האחריות האישית שיש לכל מתמודד עם הפרעה נפשית כלפי עצמו. האחריות האישית המדוברת תבוא לידי ביטוי בחתירה למימוש שאיפותיו, רצונותיו, כישרונותיו ותקוותיו, קודם כל כאדם".

"הגישה שמה לעצמה למטרה להאיר ולגבש תפיסה עצמית של מסוגלות, כמו גם להלחם במשבר האמונה ביכולת של המשתקמים שעלולה לתקוף מתמודדים ואנשי מקצוע אשר עובדים עמם".

"פעילויות המועדון השוטפות כוללות תחומי עניין ופנאי שונים ומועברות על ידי מתנדבים מהקהילה וסטודנטים למקצועות הטיפול השונים, אשר מתפקדים כמדריכים חברתיים. פעילויות אלו כוללות שיעורי אמנות ומלאכה על גווניה - ציור, פיסול, תכשיטנות, עיסות נייר וסריגה. בנוסף ישנן קבוצות לעזרה עצמית בהתמודדות עם הפרעות

שאיפתנו, יחד עם צוות סטודנטים ומתנדבים, להדריך את חברי המועדון בייצור מערך חברתי עצמאי דרך הנגשת אפשרות לתרגול ושיפור מיומנויות חברתיות. כל זאת תוך שיקוף מתמיד של נורמות העשויות להקל על השתלבות בחיי הקהילה.

